

כיתה
ו'

עניין של מסורת

הקדמה

"כשם שאין פרצופיהן שווין זה לזה, כך אין דעתן שווה זה לזה" (במדבר רבא, פנחס)

ההכרה בשונות בני האדם והיותם נבדלים זה מזה בדעותיהם, בכישוריהם, במראם החיצוני ובתנאי חייהם - חשובה להתנהלות חברתית מתוקנת.

ייחודיות הפרט ומעלתו כאדם השונה מזולתו מדגישים את הצורך בחינוך לסובלנות ולכבוד הדדי בתפיסת השונה.

רציונל

קבוצת הכיתה שבה מתרחשים תהליכים לימודיים וחברתיים הינה קבוצה הטרוגנית שהיחידים בה עשויים להיות שונים זה מזה במנהגים, במסורות.

ניתן לדמות את קבוצת הכיתה לחברה המורכבת מגוונים שונים. רב גוניות הנוצרת ממגוון קהילות ועדות מזמנת לפתחה של החברה אתגר. סובלנותם של יחידים בחברה ונכונותם לקבל את הגוונים השונים שבחברתם מתפתחת בעקבות אתגר זה. חשוב לעסוק ברב גוניות שבין התלמידות מבחינת מנהגים או מסורות תוך הדגשת המשותף והייחודי, העמקת הידע ביחס למנהגים השונים ויצירת שפה משותפת ויחס מכבד כלפי המנהגים והמסורות השונים. יש לזכור כי התלמידה סופגת וחווה את המנהגים והמסורות הנהוגים במשפחתה מינקותה והם מהווים את אחד המרכיבים השורשיים המעצבים את דרכה ביהדות, השקפת עולמה ואישיותה.

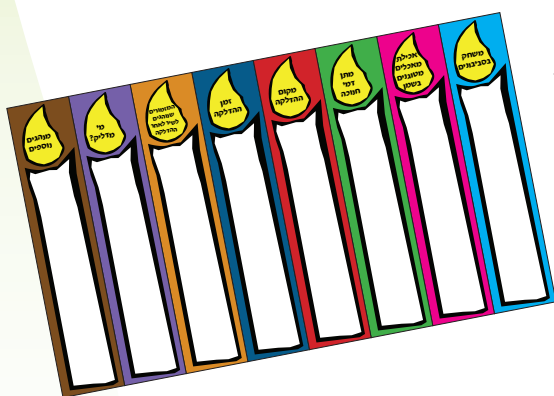
שיח יזום המאפשר לתלמידות לשתף בעולם המנהגים והמסורת שלהן ובסיפורן המשפחתי במסגרת מוגנת ומקבלת, מסייע בטיפוח גאווה יהודית במסורת או במנהגים, בהתאם למקובל אצל התלמידה ובהתאם להשקפת העולם שעל פיה חונכה בביתה.

מטרות

- העלאת המודעות לשונות במנהגים ובמסורות.
- שיתוף במנהגים ובמסורות הנהוגים במשפחות תלמידות.
- בירור ההתנהגויות המבטאות כבוד למנהגים ולמסורות.

מודל ההפעלה

מהלך לבירור ה"דומה, האחר והמתחבר" במנהגים ובמסורות הנהוגים בקהילות השונות תוך מתן לגיטימציה לשונות.

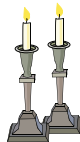
דומה, אחר ומתחבר

בקרב תתחלנה בנות כיתה ו' בבית-ספר "הלב" בכתיבת עבודות "שורשים".
באחד משיעורי ההכנה הציגה מחנכת הכיתה את התמונות הבאות בפני תלמידותיה:

- לאלו זמנים/מצבים/אירועים מתייחסות תמונות אלה?
- התמונות השונות שהראתה המורה מרמזות על דרכים שונות שבהן נוהגים לציין את הזמנים/מצבים/אירועים אלה. פרטו לגבי כל אחת מהתמונות:
 - מהו הזמן/המצב/האירוע המתואר בתמונה?
 - כיצד נוהגים לציין אותו על פי התמונה?
 - האם אתן מכירות מישהו שנוהג לציין את הזמן/המצב/האירוע המתואר בתמונה בדרך זו? מי?
- המורה ביקשה מילדות הכיתה לנחש מדוע כתוב על חפיסת התמונות: "דומה, אחר ומתחבר". שערו מה השיבו הילדות.

דומה, אחר ומתחבר... הצלקת הנרות

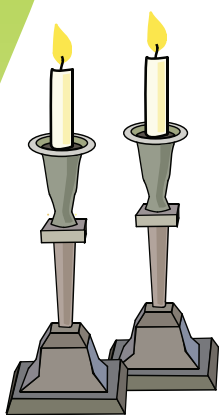
בתחתית חפיסת התמונות שבהן התבוננו בנות כיתה ו' נמצאה תמונה ובה פמוטות של נרות שבת. התמונה עוררה בכיתה שיח בנושא הדלקת נרות שבת במשפחות השונות. בנות הכיתה שיתפו זו את זו בדברים הבאים:

דינה: "אימא שלי מדליקה שני נרות. היא נוהגת להדליק אותם בפמוטות שקיבלה בירושה מסבתא שלי".

גילה: "אימא שלי נוהגת להדליק שישה נרות כמספר בני המשפחה. לאחר ההדלקה היא מברכת אותי ואת האחים שלי".

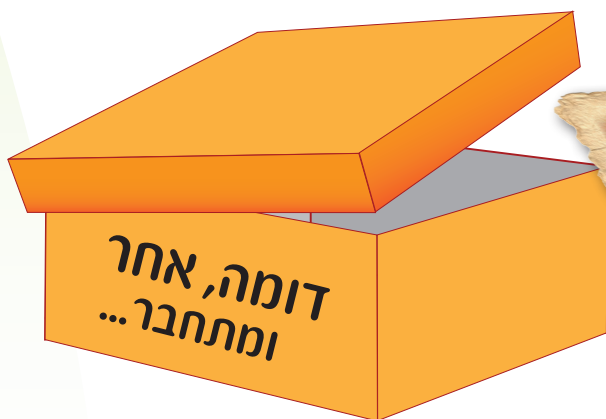
רחל: "אימא שלי, אחיותי ואני נוהגות להדליק שני נרות כל אחת. אחרי ההדלקה אנחנו נושקות לאמא ומתפללות איתה ליד הנרות".

רותי: "אימא שלי נוהגת להדליק שתי פתילות טבולות בשמן זית, וכל אחת מהאחיות שלי מדליקה נר אחד משעווה".

שוחחו אודות המנהגים השונים הקשורים בהדלקת נרות שבת:

- תארו את המנהגים השונים הקשורים בהדלקת נרות שבת (כמה נרות מדליקים? במה מדליקים? מה נוהגים לעשות לאחר ההדלקה?)
- היזכרו בחוויה הקשורה להדלקת נרות שבת. פרטו את החוויה ושתפו ברגשות ובמחשבות שהתעוררו אצלכן.
- זהו את הדומה והשונה במנהגים השונים הקשורים בהדלקת נרות שבת (תוכלנה להתייחס לחוויות שבהן שיתפתן ולדברים שתיארו בנות כיתה ו' בבית-ספר "הלב").

דומה, אחר ומתחבר

1. בחרו באחד הזמנים/חגים/מועדים/אירועים הבאים: ברית, בר/בת מצווה, חתונה, ראש השנה, סוכות, חנוכה, פורים, פסח, אחר.
2. שתפו את חברות הקבוצה בחוויה הקשורה לאופן שבו נוהגים לציין זמן/חג/מועד/אירוע זה במשפחתכם.
תוכלו להתייחס לדברי החברות באמצעות הכרטיס "עניין של מסורת... נותנים משוב".

"עניין של מסורת... נותנים משוב"

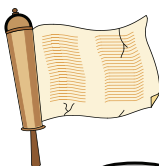
מהדברים שסיפרת על המנהג/מסורת למדתי שחשוב לך

.....

מהדברים שסיפרת על המנהג/מסורת למדתי שאת אוהבת

.....

הדברים שסיפרת על המנהג/מסורת הזכירו לי חוויה דומה

.....

הדברים שסיפרת על המנהג/מסורת הפתיעו/ריגשו/עניינו אותי כי

.....

בעקבות הדברים שסיפרת גיליתי שאנו שונות/דומות ב-

.....

בעקבות הדברים שסיפרת אני מרגישה

.....

כי

3. ברוו האם ההיגד: "דומה, אחר ומתחבר" בא לידי ביטוי בדברים שבהם שיתפתן. נמקו.
4. הכינו ביחד יצירה ייחודית שתביע את הדומה והשונה באופן שבו נוהגים לציין במשפחותיכם את הזמן/חג/מועד/אירוע שבחנתן (למשל: קולאז', ציור, סיפור, שיר, כתבה לעיתון הבית-ספרי). את היצירה תציגו בפני חברותיכם לכיתה.

שתפו ברגשות ובמחשבות שהתעוררו אצלכן בזמן השיח בקבוצות.

מהלכה למעשה

קהילות שונות... חברה אחת

- אלו התנהגויות חשוב שתאמצו על מנת להביע כבוד למנהגים ולמסורות הנהוגות במשפחותיהן של בנות כיתתכן.
- כיצד קבלת השונות במנהגים ובמסורות עשויה לתרום לתחושת השייכות של בנות כיתתכן?

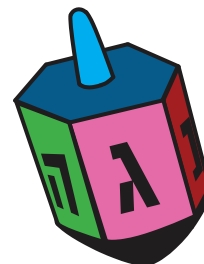
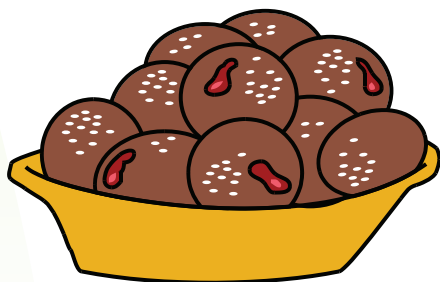
תלמידות מבררות מנהגים ומסורות

חג החנוכה

כמו כל חברה גם חברת התלמידות בבית-ספרכן כוללת תלמידות ממשפחות שונות, מעדות שונות ומקהילות מגוונות. שונות זו מביאה גם לשונות במנהגים ובמסורות.

ערכו סקר בקרב בנות בית-ספרכן בנושא ימי החנוכה והציגו את הממצאים בתערוכה:

- שאלו את הילדות בזמן ההפסקה כיצד נוהגים במשפחתן לקיים אחד או יותר ממנהגי החנוכה: משחק בסביבונים, אכילת מאכלים מטוגנים בשמן, מתן דמי חנוכה ומנהגים הקשורים להדלקת נרות חנוכה, כמו: מקום הנחת החנוכייה, זמן ההדלקה, מי מדליק, המזמורים שנוהגים לשיר לאחר ההדלקה ועוד.
- כתבו את תשובות הילדות על גבי הנרות "מאירים את השונות במנהגי החנוכה".
- הציגו את הנרות בתערוכה שתקימו: "דומה, אחר ומתחבר ... בחנוכה".

דומה אחר ומתחבר... בחנוכה

בסביבונים משחק	
בשמן מטוגנים מאכלים אכילת	
חנוכה דמי מתן	
ההדלקה מקום	
ההדלקה זמן	
ההדלקה לשיר לאחר שנוהגים המזמורים	
מדליק? מי	
נוספים מנהגים	

מאירים את השונות במנהגי החנוכה

מעגל ראשון: מעגל קשרי פרט קבוצה - שונות

ר'

עזרים למורה: מעגל קשרי פרט קבוצה - שונות

מפתח ה"ב"
החינוך לחיים בחברה

"מפתח ה"ב" - תכנית חברתית ערכית לבתי הספר היסודיים

התכנית פותחה במשרד החינוך באגף לחינוך יסודי והותאמה למגזר החרדי באגף לחינוך מוכר שאינו רשמי

עזרים למורה: מעגל קשרי פרט קבוצה - שונות

"מפתח הל"ב" - תכנית חברתית ערכית לבתי הספר היסודיים

התכנית פותחה במשרד החינוך באגף לחינוך יסודי והותאמה למגזר החרדי באגף לחינוך מוכר שאינו רשמי

מפתח הל"ב
החינוך לחיים בחברה

עזרים למורה: מעגל קשרי פרט קבוצה - שונות

מפתח חיים
החינוך לחיים בחברה

"מפתח חיים" - תכנית חברתית ערכית לבתי הספר היסודיים

התכנית פותחה במשרד החינוך באגף לחינוך יסודי והותאמה למגזר החרדי באגף לחינוך מוכר שאינו רשמי